

18 Μαρτίου 2014

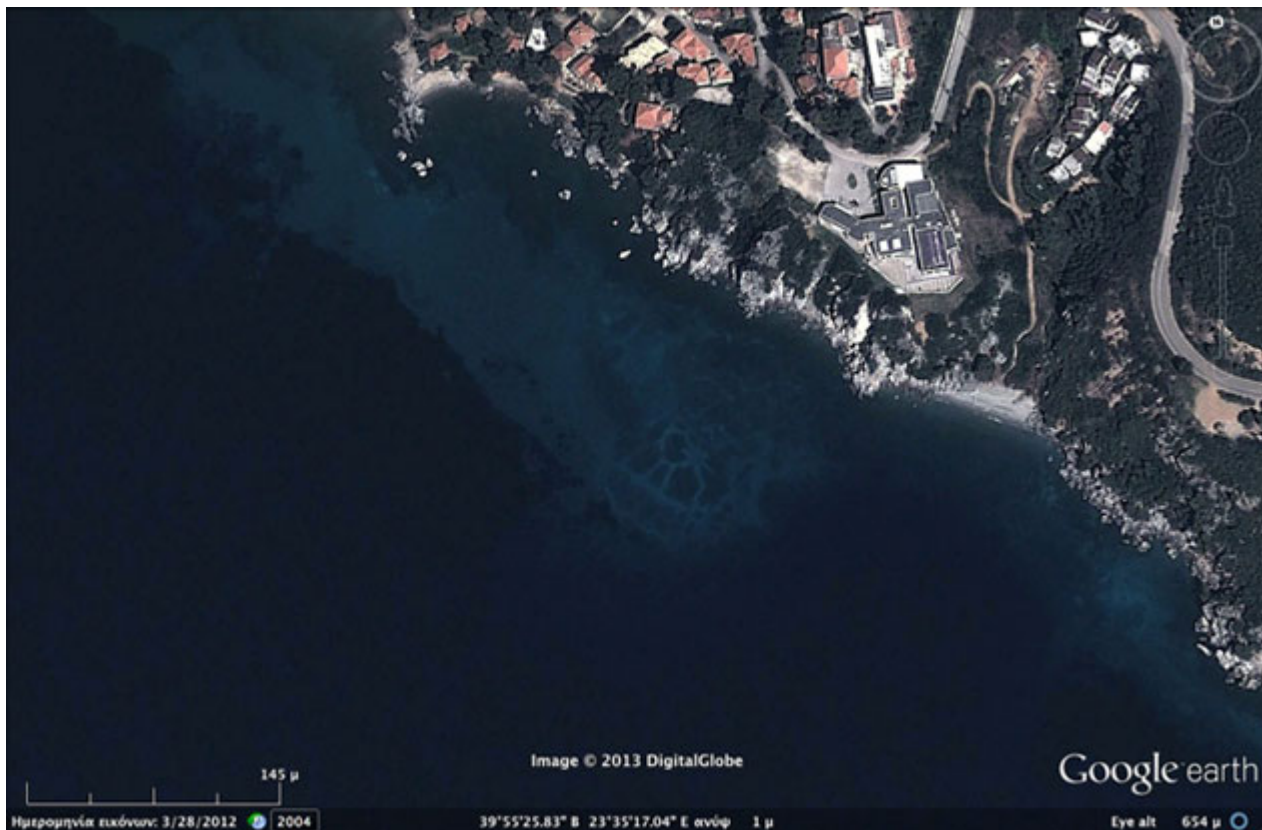
Το κάστρο του Εγκέλαδου

Πολιτισμός / Αρχαιολογία

Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, Αρχαιολόγος

Τὸν περασμένο Σεπτέμβριο, συντάσσοντας κατάλογο των λιμένων και των σκαλωμάτων της Χαλκιδικής κατά τους Μέσους Χρόνους, αντί για χάρτες χρησιμοποίησα την φωτογραφία της Χαλκιδικής του Γκούγκλ-Έρθ, λήψεως 28ης Μαρτίου 2012. Περιδιάβηκα λοιπὸν ἀνετα τα 600 χιλιόμετρα της ακτογραμμής, μεγενθύνοντας την φωτογραφία ὅπου εἶθελα περισσότερες λεπτομέρειες. Εἶδα πράματα και θάματα, γιατί η 28η Μαρτίου του 2012 ἦταν πολύ καθαρή ημέρα και η θάλασσα ἦταν κάλμα. Δεν θα σάς κουράσω ἀπαριθμώντας και περιγράφοντας θέσεις πολλές, ἀλλὰ θα περιορισθῶ σε μία θέση της Κασσάνδρας: στα Λουτρὰ της Αγίας Παρασκευής, τα οποία ἐπεσκέφθηκα για πρώτη φορά το 1974.

Αυτή είναι η Φλέγρα, η ονομαζομένη και Παλλήνη, διότι, κατα μία παλαιά ετυμολογική ερμηνεία, πάλλεται από τους σεισμούς, και εδώ βρίσκονται τα λουτρά. Το μεγάλο νεόδμητο κτήριο είναι το κτήριο των Λουτρών, και η θερμή θειούχος πηγή βρίσκεται σε μια μικρή θαλασσοσπηλιά, στα ριζά του βράχου.

Μέσα στην θάλασσα και σε βάθος κυμαινόμενο γύρω στις πέντε οργυές, διακρίνονται τα ερείπια λιθόκτιστου οικισμού, εμβαδού περί τα είκοσι (20) στρέμματα, ο οποίος αναπτύσσεται γύρω από ένα ισχυρό, λιθόκτιστο οχυρό συγκρότημα, εμβαδού περί τα τρία (3) στρέμματα. Στο συγκρότημα κυριαρχεί ένας μεγάλος «πύργος», ωσειδούς κατόψεως, μεγίστων εσωτερικών διαστάσεων 20X15 μέτρων, περιβαλλόμενος από μεγάλες περίκλειστες «αυλές» και μικρότερους κυκλικούς πύργους. Το κέντρο του πύργου απέχει από την ακτή περί τὰ 100 μέτρα.

Ο οικισμός και το κάστρο προστατεύονται από την πλευρά της θάλασσας με ισχυρό τείχος, του οποίου ο επιμήκης λιθοσωρός εκτείνεται στο φρύδι μιάς παλιάς χερσονήσου ή γκρεμού.

Ο οικισμός αυτός φαίνεται να σχετίζεται με τον υπερκείμενο προϊστορικόν οικισμό της Βίλας Στάσα και των Λουτρών.

Πρέπει να εξετασθῇ εἰς ἂν ἡ βύθισις τοῦ υποβρυχίου τομέως τοῦ οικισμοῦ οφείλεται ἐν τῇ ἀνύψωσιν τῆς θαλάσσιας στάθμης ἢ ἐν τῇ σεισμικῇ δραστηριότητι.

Πιθανώτερον ὅμως φαίνεται τὸ νὰ οφείλεται ἐν τῇ βύθισις λόγῳ σεισμικῆς δραστηριότητος. Ὅπως σημειώνεται καὶ ἐν τῇ χάρτι τῆς Ομάδος Παπαζάχου, μετὰ τὰ σεισμολογικὰ δεδομένα τῆς Χαλκιδικῆς τῶν ἐτῶν 550 π.Χ. - 2009 μ.Χ., ἡ περὶ τῶν Λουτρῶν εἶναι κατ' ἐξοχὴν σεισμογενής, μετὰ ἕνα τουλάχιστον σεισμὸν τάξεως μεγαλύτερης τῶν ἑξή ρίχτερ. Ἐπιπλέον, ἐν μικρῇ ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ακτῆς, ἐν τῇ θάλασσᾳ, ἐντοπίζεται ἕνα μέγαλον σεισμικὸν ρήγμα, παράλληλον πρὸς τὴν ακτογραμμὴν.

Ἐνα δευτέρον σεισμικὸν ρήγμα (14 χάρτης ΙΓΜΕ) ἀποτυπώνεται ἐν τῇ γεωλογικῇ χάρτι τοῦ ΙΓΜΕ, παράλληλον πρὸς τὴν ακτογραμμὴν καὶ κοντὰ εἰς αὐτὴν, τὸ ὁποῖον διαχωρίζει τοὺς ἀσβεστολίθους τοῦ παραθαλασίου μετώπου, ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν πολυχρῶμων μαργῶν τῆς ἐνδοχώρας. Ἄλλα καὶ τὸ ἀσβεστολιθικὸν βραχίονος μέτωπον τοῦ κρημνοῦ τῆς ακτῆς, ὕψους περὶ τὰ 50 μέτρα, φαίνεται νὰ οφείλεται ἐν τῇ θραύσει καὶ ἀπόσπασιν τοῦ καταβυθισθέντος τμήματος τῆς ξηρᾶς.

Πότε νὰ συνέβησαν ὅλα αὐτὰ;

Νὰ σχετίζονται μετὰ τὸ τσουνάμι τοῦ Ἡροδότου, τὸ ὁποῖον ἐπίνιξε τοὺς Πέρσας ἐν τῇ Ποτίδαιᾳ, τὸ 490 π.Χ.;

Νὰ συνέβησαν ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις, ὅσον ἐκατοικεῖτο ἀκόμη ἡ περὶ τῆς;

Δεν γνωρίζω ἐνθα ἀπαντηθούσιν ποτὲ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα.

Ὅμως, ὁ σεβασμὸς ἐν τῇ δυσανάγνωστα μηνύματα τῆς παραδόσεως, ἔστω καὶ ἐν αὐτῇ ἀναφέρεται ἐν τῇ τόσο μακρυνῇ καὶ μυθικῇ Γίγαντομαχίᾳ, ἐπιβάλλει νὰ ἀναζητήσῃμε τὴν ἀρχικὴν ἀντίληψιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἠφαιστειακοῦ σεισμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τόσο ἐντονὰ εἶχε δεινοπαθήσει (καὶ δεινοπαθεῖ) ὁ ἐλλαδικὸς χώρος.

<http://bit.ly/1IKJBt1>